

Du bassin de la haute Vistule et de l' Odre c. à d. de la »Croatie Blanche« les Croates émigrèrent aux environs de 626 après Jésus Christ dans la partie occidentale de l' Illyrie. En même temps, une partie des Serbes a quitté d' après Constantin Porphyrogénète sa patrie sur l' Elbe »La Serbie Blanche« (La Saxe d' aujourd' hui à peu près) et a conquis d' abord la Macédonie puis la partie intérieure de l' Illyrie.

L' auteur énumère les différentes explications étymologique du nom »Croate«, entre autres celle de M. Vasmer (iran. hu + urvatha »amicus«) et la sienne (lesghien: churava »community« + plur. suffixe th [d, t]: Churavat: communion, tribu, nation).

Les Croathes, les Serbes et les Tchèques ont vécu primitivement sur le territoire entre la crête du Caucase occidental (Corax) et la côte orientale de la Mer d' Azov (Maetotis), où, dans l' antiquité vivaient et de nos jours encore vivent les Tcherkesses (Керкесы) out les Circassien: Kizes, Antes et d' autres aborigènes caucasiens, membres de la famille alarodienne, donc parents éloignés des pieux Pélasges et des Etrusques.

(Po Zborniku Kralja Tomislava XCI.)

Med revijami. Neverjetno se je zadnje desetletje razmahnil interes za kmečko umetnost. Zanimali so se zanj umetniki, ki so v njenem primitivizmu črpali novih oblikovnih vrednot, obrtniki podobno, etnografskih izdanj o tej stvari pa kar mrgoli. Umetnostnemu folklorju se pripisuje tolika važnost, da omogočajo take izdaje večinoma nar. vlade. Vsem tem izdanjem je lastno neko osnovno, enotno stremljenje po tem, da se razgrebe in razgali »bistvo narodne duše«, ki da je najčistejše zapopadeno v oblekah ljudske umetnosti, kjer da

se je skozi stoletja nepokvarjeno ohranilo v svoji prvotnosti in individualnosti. Narodi hočejo s tem dokumentirati svojo samoniklost, in tako treba to razživeti ljudskoumetnostne literature razumeti kot enega izmed tistih pojavov današnjega življenja, ki jim tvori skupno duševno ozadje moderni individualizem, ki se kaže prav tako v »nacionalnih potrebah«, v politiki, gospodarstvu in višji umetnosti.

Tako je izdala sovjetska vlada »Hrestjanskoe iskusstvo Rossie« (ne baš razkošno ilustrirano, pa literarno in metodično temeljito, jedrnato delo). Nemška vlada je izdaja svojo »Deutsche Volkskunst« v elegantni opremi, razkošno ilustrirano (zvezka Bayern in Schwaben tudi za nas važna!), potem smo videli »Narodnoe iskusstvo Podkarpatskoj Rusi« (neznanstven tekst pa naravnost luksuzne reprodukcije), »Volkskunst« je izdala v več variantah Švica, Italija, Češkoslovaška v nekih ozirih celo prednjači. Slovaki so dobili poleg Jurkovičevega ogromnega dela v tem smislu sedaj še A. Vaclavikovo »Podunajsko Dedino«, kjer se obravnava hiša, vas, pohiše, plastika, slikarstvo, vezenine, glasba in narodno blago v debeli knjigi. Mnogo dobrega najde tu etnograf in primerjajoča stalna znanost tudi v dobro ilustrirani J. Vydrovi knjigi »Lidové stavitelství na Slovensku.«

Za južne Slované velja še vedno kot najodličnejše delo te vrste prof. Haberlandtova »Volkskunst der Balkanländer«, primerno naš upošteva tudi Bossert: »Volkskunst in Europa« (glej poseben člančič!). V ostalem nimamo še velikih, reprezentativnih domačih del. Zagrebški in beograjski etnografski muzej izdajata kataloge in vezenine, »Narodna Starina« prinese tupaštam kaj in »Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slovena« ter sofijska

»Izvestia«. Vendar imajo vsaj o kmečki arhitekturi Hrvati med nami najboljširnejšo izdajo (*Gradbeni oblici* 1906). Za nas Slovence pride nekaj mačehovsko v poštev Haberlandtova »*Österreichische Volkskunst*« in »*Das Bauernhaus in Österr.-Ung.*«, dalje znana angleška »*The peasant Art in Austria*«, potem člančiči Westra, Šmida itd. v Carnioli, Slovanu itd.

Treba se bo tudi nam Slovencem ozreti po takem delu. Etnografski muzej v Ljubljani je prevzel tozadevno iniciativo v roke in če bo sreča mila in državne podpore kaj, dobimo tudi mi sčasoma svojo »Slovensko ljudsko umetnost in glasbo«. S. Vurnik.

H. Th. Bossert: *Volkskunst in Europa*. (Wasmuth, Berlin 1926.) Zelo mnogo diskutirana knjiga, doslej gotovo najboljširnejše delo o ljudski umetnosti, vsekakor pa prvo univerzalno delo o celokupni evropski ljudski umetnosti. Upošteva sicer predvsem ornamentiko v slikarstvu, rezbarstvu, nošah in vezeninah ter arhitekturi, vendar obeta v uvodu še nadaljnji zvezek, ki je potreben in ki bo obravnaval še arhitekturo. Delo vsebuje tekstni zvezek s katalogom in popisom objavljenih objektov ter avtorjev uvod, dalje 132 velikih tabel, večinoma v trobarvnem tisku. Lepo so v primerih zastopane tudi umetnine iz slovanskih držav Rusije, Poljske, Češkoslovaške in Bolgarije, Jugoslavija je zastopana kar z 12 tablamami, ki objavljajo vezeninske ornamente večinoma iz južnih in vzhodnih krajev države.

Narodopisec, ki se peča s primerjalnimi studijami na polju umetnostnih oblik, bo našel v knjigi cel leksikon materiala. S. V.

Albert Sič: *Narodne vezenine na Kranjskem: I. Narodne vezenine z Gorenjskega; II. Belokranjske vezenine; III. Bele vezenine; IV.*

Pisane vezenine. V Ljubljani 1918, Poleg 10 fotografij po vezeninskih originalih in 96 deloma barvasto izdanih tabel s posameznimi ornamentalnimi detajli ali vzorci celih ornamentalnih kompozicij v ljudskem (narodnem) duhu.

Zbirka narodnih ornamentev: I. *Narodni okraski na pirhih in kožuhih*. II. *Narodni okraski na orodju in pohištju*, Ljubljana 1922 in 1923. Deset fotografij in skupno 46 tabel, deloma barvastih.

Slovenski narodni slog: *Kmečke hiše in njih oprava na Gorenjskem*, Ljubljana 1924.

Sičevo delo je plod mnogoletnega truda na polju dela za ohranitev slovenske ljudske umetnosti in nje zopetnega vzbujanja k življenju spričo dejstva, da je narodni slog slovenski ornamentiki in arhitekturi, noši, vezenini, pohištju potreben, da pa izumira pod pritiskom nivelirajoče moderne šablonske veleobrti. Knjig s tako tendenco se je zlasti izza romantike sem izdalo v Evropi ogromno število, katero število je spričo razmaha individualizma v zadnjih petdesetih letih še znatno poskočilo. Pri Slovencih poznamo le redke literarne poizkuse te vrste, med temi pa zavzema Sičevo delo gotovo najčastnejše mesto tako po obsegu kakor po tem, kako častno zadošča svoji — etnografa to ne sme motiti — zadani nalogi: nuditi ljudem, ki hočejo graditi, vesti, ornamentirati v slovenskem slogu — vzorcev iz domačega zaklada. Obrtne šole, vezilje, rokodelci so se živahno poprijeli navodil Sičeve knjige in izčrpavajo v nji nagromaden leksikon »narodnih« ornamentov in — s tem je zadana naloga dela izpolnjena.

Etnograf seve, ki raziskuje oblike ljudske umetnosti z ozirom na kraj in čas njihovega nastanka in tako išče v